# VIDES DE SANTS EN CATALÀ CONSERVADES EN MANUSCRITS SOLTS I EN IMPRESOS ANTERIORS A 1550*

RESUM

Presentem un recull de vides de sants en català entre l'edat mitjana i la primera meitat del segle XVI que han tingut una difusió de manera més o menys individual a banda de la seua possible aparició en compilacions com la *Legenda aurea*. Es tracta de vides que, des de les fonts antigues, han passat a les versions en llengües romàniques amb una fortuna desigual; algunes les coneixem en nombroses mostres manuscrites i impreses, d'altres s'han conservat en molt pocs testimonis. El límit del catàleg és la primera meitat del segle XVI, ja que és sabut que després de la Contrareforma hi ha canvis importants, que també afectaran aquest gènere. Donem també algunes referències bibliogràfiques sobre cada vida recollida i sobre textos conservats en les llengües veïnes, tot sense afany d'exhaustivitat i amb la intenció d'iniciar un catàleg d'hagiografia que anirà ampliant-se.

*Paraules clau*: hagiografia en llengua catalana, manuscrits, impresos, bibliografia.

ABSTRACT

We present a collection of lives of saints in Catalan, from the middle ages and the first half of the 16th century, which have spread more or less independently from their inclusion in compilations such as the *Legenda aurea*. These lives, from ancient sources, have passed on to Romance language versions with uneven fortune; we know of some of them through numerous handwritten and printed samples and printed, while some others have been preserved in very few witnesses. The catalogue ends with the first half of the 16th century, as it is well known that after the Counter-Reformation important changes took place, changes that would also affect this particular genre. We also give bibliographic references to each life collected as well as to texts where they were preserved in the neighbouring languages, doing so without any desire for completeness, our intent being that of initiating a catalogue of hagiography that will later be expanded.

*Key words*: Catalan language hagiography, manuscripts, printed texts, bibliography.

(*) Treball realitzat en el marc del projecte d'investigació *Edición crítica digital de textos hagiográficos de la literatura catalana de los siglos XV y XVI*, referència: FFI2009-11594 (subprograma FILO).

## Introducció

L'hagiografia ha tingut una extraordinària difusió en tot l'àmbit romànic i una repercussió palpable en la història literària. Durant la baixa edat mitjana i l'època moderna, les vides de sants circulaven en compilacions, apareixien en els reculls d'exemples i de miracles, en sermons, en reculls en vers, i també en manuscrits solts o en edicions de vides individuals. L'objectiu d'aquest treball és l'elaboració d'un catàleg de les vides de sants en català conservades de manera individual en manuscrits solts o en impresos, des dels més antics fins el 1550.[1] En l'àmbit de la literatura catalana, la traducció de la *Legenda aurea* (*LA*) es va produir en una època molt propera a la de la mateixa compilació, i tingué una important difusió. Aquesta compilació, que es conserva en cinc manuscrits pràcticament complets i en diferents fragments, és objecte d'un altre estudi,[2] i pel moment no entren en aquest catàleg els sants que s'hi recullen, excepció feta d'aquells que van circular també en manuscrits i impresos solts, és a dir, de manera individualitzada o sense formar part d'una compilació com la *Legenda aurea*. Tampoc no hem inclòs en el catàleg els sants que els diferents manuscrits afegeixen al llistat de Voragine, sants locals, o d'especial devoció, només hi apareixen els que han tingut una transmissió independent de la *LA*, tant si hi apareixen com si no. Tot i això, hem fet una excepció i hem llistat els sants del recull conservat en l'Escorial (M.II.3) perquè sembla que no es tracta exactament d'una part d'una versió de la *Legenda aurea*, ja que conté molt pocs sants procedents de la compilació i hi ha redaccions de vides que no corresponen a aquesta tradició.

Ens proposem oferir un catàleg que anirà completant-se amb el buidatge de compilacions i d'altres manifestacions del gènere hagiogràfic. El punt de partença han estat els llistats de Miquel i Planas (1911-1914), Aguiló (1923), Rubió (1984) i el *DCVB*. S'ha completat la informació amb els treballs de Canet (2009) i Courcelles (1999). BITECA ha estat fonamental per a contrastar informació, per a les localitzacions i per a completar la informació actualitzada. També hem consultat el cens de traduccions fins al segle XV, *Translat* (Cabré & Ferrer 2012). La informació sobre vides en castellà procedeix fonamentalment d'Hernández (2009), Wilkinson (2010) i BETA; les notícies sobre vides en francés, de Petegree *et alii* (2007) i de la base de dades ARLIMA; la dels textos en portugués, de Wilkinson (2010) i BITAGAP. Hem tingut en compte, així mateix, el El *Catálogo colectivo del patrimonio bibliográfico español*, i la base de dades *Producción Imprenta*

1. Fixem el límit de 1550 seguint el criteri d'Aragués (2004) i Courcelles (1999). Una primera versió d'aquest treball ha estat publicada a Garcia (2010).

2. En el marc del projecte d'investigació esmentat estem elaborant un catàleg amb els sants presents en tots els testimonis conservats en català de la *Legenda aurea*. De moment, vegeu Avenoza i Garcia (2012). També hi ha en curs una tesi doctoral sobre els incunables del *Flos sanctorum* català, que duu a terme Hèctor Càmara i Sempere.

*Valencia s. xvi* de la base de dades de la Universitat de València *Parnaseo.* En la determinació del model de treball hem tingut en compte el proporcionat pel grup CEHC, *Coordinación de la edición de hagiografía castellana,* pàgina web, amb una trajectòria ja llarga de treball en aquest terreny i que ens ha ajudat en els primers passos de l'estudi de l'hagiografia catalana.

En el seu *Estudi històrich y crítich sobre l'antiga novela catalana...,* Miquel i Planas va elaborar una nòmina de vides de sants, acompanyada amb algunes consideracions sobre l'hagiografia que encara són de molta actualitat; començava referint-se a l'interés de la compilació de Voragine, que no aporta només la informació de les narracions dels sants Pares o la dels hagiografistes canònics, sinó també un treball personal, una vertadera creació literària amb un important component tradicional i folklòric, amb un caràcter literari i antropològic palés. Indicava, així mateix, que hi ha moltes vides de sants en redaccions aïllades que en general no apareixen incloses en el text de Voragine i que solen correspondre a cultes locals. Ell només n'esmenta algunes que, segons diu, li son vingudes bonament a la memòria, i acaba amb la referència a la bibliografia en curs de Marian Aguiló.

En efecte, en el capítol *Vidas de santos* del seu *Catálogo* (1923: 316-340), Marià Aguiló recull referències al *Flos sanctorum,* a les vides de santa Anna, Honorat, Onofre, Caterina de Sena, sant Josep (de Corella), Abdó i Senén, i Antiogo i, a més, altres vides de sants des de 1550 fins al segle xix que ara no recollirem ací.

Jordi Rubió ha estat un altre dels autors fonamentals per a l'elaboració del primer llistat d'aquest catàleg. En la seua proposta de classificació de les diferents manifestacions de la prosa religiosa catalana del segle xv subratlla el gran nombre de textos de vides de sants, en vers i en prosa, les quals mereixen ser estudiades individualment en el conjunt de les literatures romàniques, i introdueix un apartat sobre hagiografia (1984: I, 389).

Amb aquests precedents i amb l'ajuda dels treballs esmentats hem elaborat el catàleg que tot seguit presentem, que no pretén ser un treball tancat, sinó que s'anirà ampliant segons es vagen incloent noves notícies. De moment no hi apareixen les manifestacions de teatre hagiogràfic, ni les vides que apareixen als reculls d'exemples o als sermons, i moltes manifestacions en vers en certàmens i reculls en vers. L'estudi contrastat de les vides de la traducció catalana de la *Legenda aurea* que estem elaborant el complementarà, així mateix, en el futur.[3] Aquest catàleg vol ser un dels punts de partença per a l'estudi de les obres que s'hi recullen.

Hem utilitzat alguns signes al costat del nom de cada sant: per a indicar si es fa referència als textos esmentats en els treballs de Miquel i Planas (*) o de Rubió (^); *L* indica que la vida és a la *Legenda aurea.* Si el text és d'autor conegut,

3. Tampoc no hi ha ara un apartat per a les manifestacions marianes, vides, miracles..., que mereix un capítol a banda. Actualment Carme Arronis Llopis duu a terme una tesi doctoral sobre la *Vida de la verge Maria* de Miquel Peres en la qual aporta moltes dades sobre aquest punt.

també hi apareix. Afegim les localitzacions de molts testimonis conservats segons la informació de BITECA. La informació sobre cada sant es completa amb dades sobre testimonis en altres literatures (francesa, castellana i portuguesa), amb algunes observacions i amb un recull bibliogràfic.

SIGLES UTILITZADES

ACA: Arxiu de la Corona d'Aragó.
BC: Biblioteca de Catalunya.
BUV: Biblioteca Històrica Universitària de València.
BUB: Biblioteca Universitària i Provincial de Barcelona.
BNM: Biblioteca Nacional de Madrid.
BNP: Biblioteca Nacional de París.
*DCVB: Diccionari Català Valencià Balear.*
*LA: Legenda aurea.*
PAM: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
*RIALC: Repertorio informatizzato della antica lirica catalana.*

CATÀLEG

1) ***Sants Abdó i Senén, i sant Ponç (Anyés, Abdó i Senén, L)***

Juan Bautista Anyés, *La vida, martyri y translacio dels gloriosos martyrs e reals Princeps sant Abdon y Senem: E la vida del glorios bisbe e martyr sant Ponç advocats dels llauradors contra la pedra y tempestad*, València, Joan Navarro, 1542. (València, Biblioteca Municipal Serrano Morales).

**Observacions**

Aguiló (1923: 327), dóna notícia d'una altra edició del 1591 de la vida d'Abdó i Senén feta per frare Miquel Llot (Perpinyà, Samsó Arbús). Courcelles (1999) la recull però dóna només la referència d'Aguiló, núm. 1085.

**Bibliografia**

ANYÉS, J. B., *Obra catalana*, a cura de Max Cahner, Barcelona, Curial, 1987.

2) ***Sant Aleix (L)***

*En nom de Déu, nostre Senyor, Vida de sant Aleix*

Ms. BC, 309, ff. 37v-41v. (en vers).

**Manuscrits i edicions en altres llengües**

Castellà: tenim notícia de tres manuscrits i de tres edicions del segle XVI.

Francés: tenim notícia de tres edicions del segle XVI en francés.

**Bibliografia**

CINGOLANI, Stefano, «*La Vida de Sant Alexi* catalana. Noves rimades didattico-religiose fra Catalogne e Occitania», *Romanica Vulgaria. Quaderni, 12 = Studi Catalani e Provenzali, 88*, 1990, pp. 79-112.

MASSÓ I TORRENTS, Jaume, *Repertori de l'antiga literatura catalana, I. La Poesia*, pp. 33-34 [Item] f1, 1932.
TUSSON (Fra) *En nom de Deu, nostre Senyor*, [text electrònic a RIALC segons l'edició de Cingolani 1990]

3) ***Sant Albert***

*Les nou paraules de sant Albert*

Aquesta obreta no és en realitat una vida del sant, es tracta d'una revelació al sant sobre les nou coses més agradables a ell i profitoses al sant. Per a l'obra i la relació de manuscrits, vegeu (Martínez en premsa).

**Manuscrits i edicions en altres llengües**

Castellà: es conserva un manuscrit del segle XV, *De las palabras del obispo Alberto.*

**Observacions**

El text de l'edició i el dels manuscrits sembla que és diferent.

**Bibliografia**

MARTÍNEZ ROMERO, Tomàs, «Versions catalanes del *novem puncta, un tractat atribuït a sant Albert*», *Actes del XIV Congrés de l'Associació Hispànica de Literatura Medieval*, Múrcia, setembre de 2011 (en premsa).

4) ***Sant Amador (*^)***

*Libre de sant Amador e la sua Vida*

Ms. Marsella, L'Alcazar. Bibliothèque de Marseille à Vocation Régionale.

*Libre de sant Amador e la sua Vida*, Barcelona, Pere Posa, 1486 (Barcelona, BC, Bon 10-V-II).

*Misses de sant Amador* (1395–1415).

Ms. Barcelona, Arxiu Catedral, Cod. sense signatura.

Ms. BC, 1218.

Una versió en vers al *Cançoner sagrat de vides de sants.*

**Manuscrits i edicions en altres llengües**

Castellá: tenim notícia de versions manuscrites en compilacions, una versió en un incunable d'una compilació, i edicions de la vida de 1520, 1552, 1577 i 1593.

Portugués: una Vida de sant Amador i unes Misses de sant Amador.

**Observacions**

Miquel i Planas assenyala que en castellà es conserva una *Vida de san Amador* (Ms. Biblioteca Universitaria de Salamanca, 1390-1410) i dóna notícies de les fonts. Les dues traduccions catalanes són diferents entre elles. Recull també una referència a una edició de Tolosa de 1520, segons ell en dialecte tolosà, que no hem pogut localitzar.

Rubió es refereix a l'incunable de 1486, que conté també el *Viatge al purgatori de sant Patrici* de Ramon de Perellós.

**Bibliografia**

CERDÀ I SUBIRACHS, Jordi, *Les misses de sant Amador: purgatori i cultura popular*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006.

CABRÉ, Miriam i Lluís CABRÉ (eds.), *Noble senyor e dels pus magnifichs*, 2001. [Text electrònic a RIALC.]
LIEUTAUD, V. (ed.), *La vida de S. Amador. Texte provençal inédit du xve siècle publié d'après le manuscrit de la Bibliothèque de Marseille*, per V. Lieutaud, bibliotecari de la ciutat de Marsella, (ed. parcial), Marseille / Paris: Lebon / Detaille, 1878.
VEGA, Carlos A. (ed.), *Hagiografía y literatura. La Vida de San Amaro*, Salamanca, El Crotalón, 1987.

5) ***Santa Anna (*^, Corella)***

Vida de santa Anna

Joan Roís de Corella, *La vida de la gloriosa santa Anna*, Ms. BUV, 728.

Joan Roís de Corella, *Vida de sancta Anna*, Ms. BUB, 151.

Joan Roís de Corella, *La vida de la gloriosa santa Anna*, Llop de Roca, 1485? (Sevilla Biblioteca Capitular y Colombina y Archivo de la Catedral, 14-2-7 [5]).

També es conserva una oració (BITECA MANID 5031).

**Manuscrits i edicions en altres llengües**

Castellà: tenim notícia d'una edició en castellà del segle XVI.

Francés: cinc edicions del segle XVI.

Portugués: una vida, en el *Flos sanctorum*, i diferents oracions.

**Observacions**

Miquel i Planas dóna notícia dels dos manuscrits i de l'edició de 1485?, i qualifica l'obra com «molt delicada».

6) ***Sant Antiogo (*)***

*Vida de sant Anthiogo, metge i màrtir*

Segons Miquel i Planas (1911-14 : 224) es va imprimir a Càller en el segle XV i va ser reproduïda en la segona meitat del XVI.

**Observacions**

Miquel i Planas recorda que el text va ser editat per Marià Aguiló el 1890 iniciant la seua «Biblioteca catalana popular». Deu ser l'edició que esmenta el DCVB; «[Vida St. Anthiogo] *Esta es la vida y miracles del Benaventvrat Sant Anthiogo, novament corregida y estampada*. Barcelona, 1890.-Es reedició (feta de D. Marian Aguiló) d'una obreta composta a Sardenya en el segle XV i estampada per primera volta en la segona meitat del XVI».

Segons Joan Armangué «No podem estar-nos de recordar, en aquest sentit, els dos exemples catalans que enriqueixen la literatura a Sardenya durant aquest període: ens referim a la *Vida de sant Anthiogo* i a la *Vida del beaventurat sanct Mauro*, les dues principals relíquies de literatura hagiogràfica catalana» (2001: 10).

El *Catálogo colectivo del patrimonio bibliográfico español* només dóna dues edicions del segle XVII que semblen estar en castellà.

**Bibliografia**

AGUILÓ, Marià (ed.), *Vida de Sant Anthiogo: Metge y Martir*, Barcelona, Biblioteca catalana popular, 1899.

ARMANGUÉ I HERRERO, Joan, *Estudis sobre la literatura catalana a Sardenya*, Barcelona, Institu d'Estudis Catalans, 2001.

*La sardegna e la presenza catalana nel mediterraneo: atti del VI Congresso (III internazionale) dell'Associazione italiana di studi catalani*, Cagliari, 11-15 ottobre 1995, p. 290.

7) ***Sant Antoni Abat*** ***(*^, L)***[4]

*Llegenda de sant Antoni Abat*

Ms. s. XIV, Palma.

Ms. BC, 1421.

*Vida de sant Antoni*

Ms. Biblioteca de l'Abadia de Montserrat, 810.

Ms. Barcelona, Arxiu Episcopal, Fragment 7.

També es conserven uns miracles de sant Antoni (BITECA MAN ID 1308).

**Manuscrits i edicions en altres llengües**

Castellà: *Milagros de San Antonio* (de Padua).

Francés: Tenim notícia d'una edició en francés del segle XVI, *La vie de s. Anthoine abbe* i cinc edicions antigues, dues sense data i tres del segle XVI on no s'esmenta el terme *abbe*.

**Observacions**

Miquel i Planas indica que la *Llegenda de sant Antoni Abat* es conserva a Palma en un manuscrit del segle XIV, publicat el 1873 per Bartomeu Muntaner. I recull la notícia d'un altre manuscrit, probablement perdut. Creu que es una narració de les més poètiques i interessants dins del gènere i la conta completa. BITECA no dóna notícia d'aquest manuscrit, només recull un manuscrit a la Biblioteca de Catalunya, la *Invenció del cos de sant Antoni abat.*

**Bibliografia**

ALTURO I PERUCHO, Jesús, «Un nou testimoni de la versió catalana medieval de la *Vita sancti Antonii*», *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes = Miscel·lània Joan Bastardas*, 1, 1989, pp. 183-204.

8) ***Sant Apol·loni*** ***(^)***

Segons Rubió, aquesta vida es conserva en un text que sembla del segle XIV.

**Manuscrits i edicions en altres llengües**

Tenim notícia d'un manuscrit en portugués amb la vida del sant.

9) ***Barlaam i Josafat*** ***(^, Francesc Alegre)***

*Vida de sant Josafat*

Francesc Alegre, *Vida de sant Josafat*, Barcelona, 1494.

4. És la llegenda del trasllat de les despulles del sant. La vida apareix a la *LA*, ara es tracta d'una llegenda relacionada amb l'emperador Constantí.

**Manuscrits i edicions en altres llengües**

Castellà: *Vida de Barlaam y Josafat*, Joan Cromenberg, Sevilla, 1506-10. No se'n conserven exemplars.

Portugués: Tenim notícia d'un manuscrit amb la vida.

**Observacions**

No se'n conserva cap exemplar. Rubió indica que l'edició apareix al *Registrum* d'Hernando Colom (núm. 3962).

**Bibliografia**

BADIA, Lola, «La novel·la espiritual de Barlaam i Josafat en el rerafons de la literatura lul·liana», *Catalan Review*, 4, 1990, pp. 127-154.

CALDERS I ARTÍS, Tessa, «La llegenda de Barlaam i Josafat a Catalunya», *Homenatge a Antoni Comas*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1985, pp. 77-85.

GALLARDO, Bartolomé José, *Ensayo de una bibliografía de libros raros y curiosos*, Madrid, 1888.

10) ***Santa Bàrbara (^)***

*Vida de santa Bàrbara*

Ms. BUB, 151.

Francesc Vicenç Garcia, Rector de Vallfogona, *Comèdia de la gloriosa verge i màrtir santa bàrbara*, estrenada el 1617.

**Manuscrits i edicions en altres llengües.**

Francés: tenim notícia de 16 edicions en els segles XV i XVI, la primera de 1493.

Portugués: coneixem un manuscrit amb la vida i diverses oracions.

**Observacions**

Santa molt venerada. A la Corona d'Aragó es conserven moltes mostres de l'interés del casal reial per la santa.

**Bibliografia**

MARTOS, Josep Lluís, «La *Vida de Sancta Barbara* del Jardinet d'orats: Joan Roís de Corella o la recepció de la seua obra», en *AHLM. Actas VIII Congreso* (eds. M. Freixas / S. Iriso / L. Fernández), Santander, Consejería de Cultura del Gobierno de Cantabria / Año Jubilar Lebaniego / Asociación Hispánica de Literatura Medieval, II, 2000, pp. 1269-1287.

REYES PEÑA, Mercedes de los, «Vida y martirio de Santa Bárbara, una comedia inédita de la colección teatral del conde de Gondomar», *Criticón* (Toulouse), 87-88-89, 2003, pp. 745-764.

MASSIP, Àngels i Francesc Massip, *Comèdia famosa de la gloriosa verge i màrtir santa Bàrbara*, Barcelona, Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1987.

11) ***Santa Caterina d'Alexandria (^, L)***

*Oració a santa Caterina*

Ms. ACA, Ripoll, 155.

*Llegenda de santa Caterina*

Ms. L'Alcazar. Bibliothèque de Marseille à vocation Régionale, 1095.

Ms. BC, 854

*Goigs de santa Caterina*

Ms. BC, 1191

Sermó de Vicent Ferrer «Profert de tesauro suo, nova et vetera».

**Manuscrits i edicions en altres llengües.**

Castellà: es conserva aquesta vida en dos manuscrits.

Francés: es conserven dèsset edicions de la vida de santa Caterina; sis edicions expliciten que es tracta de santa Caterina de Siena, i dues de santa Caterina d'Alexandria, 1490 i 1590; en la resta d'edicions no podem afirmar pel moment de quina de les dues sanctes es tracta.

Portugués: se'n conserven diverses oracions.

**Observacions**

Segons Miquel i Planas la *Història de santa caterina d'Alexandria* i la de sant Antoni Abat poden procedir de models francesos.

**Bibliografia**

CABRÉ, LI. *et alii* (eds.), *Beata santa Catarina*, 2000. [Text electrònic a Internet.]

LIEUTAUD, «Estudi literari d'un manuscrit catalá conservat en la Biblioteca de Marsella», *Lo Gay Saber*, 2-3 (1879-1980), p. 49.

12) ***Santa Caterina de Sena (*, Peres, Vesach)***

*Vida de santa Caterina de Sena*

Ms. BNM, 8214. Traducció anònima, s. XV.

Miquel Peres, *La vida de sancta Caterina de Sena*, València, C. Cofman, 1499, (BUV, Bh CF/3 (2)).

Thomas de Vesach, *Vida de la seraphica santa Caterina de Sena*, València, Joan Jofre, 1511.

*Obres fetes en lahor de la seraphica senta Catherina de Sena*, 1511. Certamen (New York, Hispanic Society of America).

*Goigs de santa Caterina*

Ms. BC, 1191.

*Cançoner sagrat de vides de sants.*

*Cobles en lahor de la gloriosa sancta Catherina de Sena, fetes per lo magnífich mossén Narcís Vinyoles* (Al final de l'edició de València de C. Cofman).

**Manuscrits i edicions en altres llengües.**

Castellà: Cinc edicions del segle XVI.

Francés: vegeu Caterina d'Alexandria.

Portugués: un manuscrit.

**Observacions**

Miquel i Planas ja va veure que de la *Vida de la seraphfica santa Caterina de Sena* es conserven dues redaccions diferents, la de Peres i la de Vesach, que procedeixen d'un mateix original, el text llatí de Raymundus de Capua; esmenta també el certamen de 1511.

**Bibliografia**

ARRONIS LLOPIS, Carmen, *La vida de Sancta Catherina de Sena de Miquel Peres*, Alacant, Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant, 2007.

13) ***Sant Ciril***

*Revelació de sant Ciril*

Ms. BUB, 148.

Ms. Munchen, Bayerische Staatsbibliothek, Cod. Hisp. (Cat.) 72. (Copiat entre 1711 – 1800).

**Bibliografia**

MENSA I VALLS, Jaume, «Les obres espirituals d'Arnau de Vilanova i la "Revelacio de Ciril" (*Oraculum angelicum Cyrilli*)», *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 28, 2009, pp. 211-263.

14) ***Sant Cristòfol (*, E, L)***

Vida de sant Cristòfol,

Ms. Escorial, M.II.3

*Certamen en honor de sant Cristòfol*, València, Pere Tringer, 1488. (BNM I-1471)

**Manuscrits i edicions en altres llengües.**

Francés: dues edicions del segle XVI.

**Bibliografia**

CALERO, Francisco, «*Obra a llaors del Benaventurat lo senyot Sant Cristòfol*», *Bibliofília Antigua* IV, Vicent Garcia Editors S. A., València 2002, pp. 9-56. [Estudi i edició del certamen.]

FERRANDO, Antoni, *Els certàmens poètics valencians*, València, 1983.

GRUBBS, Anthony J., «Theatrical representations of St. Christopher throughout the crown of Aragon durign de middle ages», *Catalan review*, XX, 2006, pp. 273-289.

15) ***Sant Esteve (L)***

*Epístola farcida de sant Esteve*

Tal com recull BITECA, se'n coneixen fins ara 10 manuscrits.

*Dança de Sant Esteve*

Ms. Arxiu capitular de Girona, (Carbonell 69)

**Manuscrits i edicions en altres llengües.**

En francés se'n conserven dues edicions del segle XVI.

**Bibliografia**

*Sesta leyso que legirem*, ed. De Barbara Spaggiari, RIALC. [Text electrònic a Internet.]

LOPES FRAZÃO DA SILVA, Andréia Cristina (coord.), *Hagiografia e história*, I, Rio de Janeiro, 2009. [<http://www.ifcs.ufrj.br/~frazao/hh1.pdf>]

ROMEU, Josep, *Teatre hagiogràfic*, Barcelona, Barcino, 1957.

16) ***Santa Eufrosina (*, E) o Eufrasina***
*Vida de santa Eufrosina*
Ms. Escorial, M-II-3.

17) ***Santa Eulàlia***
Sermó de santa Eulàlia, de Felip de Malla, 1411.
MS. BC, 466.

18) ***Sant Francesc (*^, E, L)***
*Vida de Sant Francesc d'Asís*
Ms. Escorial, M-II-3.
**Manuscrits i edicions en altres llengües.**
Castellà: Es conserven dos manuscrits amb la *Vida de San Francisco de Asís*, i d'altres amb textos en vers, floretes de sant Francesc, etc. També es conserven tres edicions del segle XVI.
Francés: set edicions del XVI, la primera de 1505.

19) **Sant Honorat (*, L)**
*Vida de sant Honorat*
Ms. BNP, ms. esp 154.
València, Lop de Roca, 1495 (València, Biblioteca del Corpus Christi [Arxiu de Protocols] Sant Joan de Ribera (V) 35).
València, 1513, Joan Jofre, (BC 11-VI-52).
Perpinyà 1590, Samsó Arbús, reproducció de la primera.
*Cançoner sagrat de vides de sants.*
*Cobles en honor de sent Honorat*, València, Joan Jofre, 1513 (Segons la base de dades Parnaseo).
**Observacions**
Miquel i Planas indica que aquesta vida procedeix probablement d'un text provençal, que es conserva en el manuscrit de París, del segle XV. També recull l'edició de València 1495, «el text de la qual és evidentment incorrecte, lo qual es de notar desde les primeres linees, comparant-lo amb la lliçó del manuscrit» (1911: 224). I l'edició 1513, que és, com diu la portada, un text «novament corregit per un mestre en sacra theologia», un llibre diferent.
Segons Rubió, el manuscrit de París, que es pensava que derivava de la llegenda provençal, procedeix d'un text llatí. Recull les dues edicions de 1495 i 1513, la primera reproduïda a Perpinyà el 1590. Les dues edicions no coincideixen entre elles ni amb el text llatí en la llista dels miracles.
**Bibliografia**
RESURRECCIÓN ROS, Honorat, «La traducció catalana del text llatí medieval del XIII *Vita Beati Honorati*: estudi i edició», tesi doctoral, dirigida per Josep Corell Vicent i Antoni Ferrando, València, Universitat de València, Facultat de Filologia, 2003.

RESURRECCIÓN Ros, Honorat, «La vida de sant Honorat arquebisbe de Arles», *Bibliofilia Antigua*, VI, Vicent Garcia Editors, 2011.
*La vida de sant Honorat arquebisbe de Arles*. Impresor, Juan Joffre. València, 31 d'octubre de 1513 (València, Vicent Garcia Editors, 1999).

20) ***Santa Isabel (Elisabet) (L)***
*Revelacions de santa Elisabet*
Ms. Biblioteca Apostolica Vaticana, Rossiniano 3.
**Bibliografia**
OLIGER, Livario, «Revelacions de Santa Elisabeth. Texte català inèdit del segle XVe», *Estudis franciscans*, XXXVIII, 1926, pp. 341-355.

21) ***Sant Jeroni (*^, L)***
*Vida i trànsit de Sant Jeroni*
Ms. BNM, 8267.
1492, Barcelona, Pere Posa (BNM, I-2468).
1493, Barcelona, Pere Miquel (BC, 1-III-24).
També es conserven epístoles de sant Jeroni, epístoles sobre els miracles de sant Jeroni, etc.
**Manuscrits i edicions en altres llengües.**
Castellà: *Vida y tránsito de San Jerónimo*, es conserva en diferents manuscrits i en tres edicions incunables.
Francés: set edicions del segle XVI, on apareix amb el nom llatí Hierosme, i una altra sense data, amb el nom Jerome.
Portugués: Es té notícia d'una *Vida de s. Jerónimo*, desapareguda, i d'una *Morte de São Jerónimo.*
**Observacions**
Miquel i Planas assenyala que la vida exempta és molt diferent de la que recull la *Legenda aurea* i molt més extensa; té vora cent cinquanta fulls en les edicions.
Rubió esmenta les edicions de Barcelona, que un manuscrit es trobava a la biblioteca de la reina Maria, i que un altre del segle XV es conserva a la Biblioteca Nacional de Madrid. Remarca que també apareix al *Flos sanctorum.*
**Bibliografia**
MIGNE (1844-65), *Patrologiae cursus completus, seu Bibliotheca universalis, integra, uniformis, commoda, oeconomica, omnium SS. Patrum, Doctorum Scriptorumque ecclesiasticorum, sive latinorum, sive graecorum, qui ab aevo apostolico ad etatem Inocentii (anno 1216) pro latinis, et ad Concilii Florentini tempora (1439) pro graecis floruerunt*, [Vol] 22, cols. 281-289.
WITTLIN, Curt (ed.), Eusebi Agustí-Ciril, *Tres epístoles sobre la vida i trànsit del gloriós sant Jeroni*, Barcelona, Curial, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.

22) *Sant Jordi (^, L)*

*Vida de sant Jordi*

Ms. Biblioteca reial de Madrid.

Ms. BC, 889, seguit d'un miracle de sant Jordi.

Ms. Madrid, Biblioteca de Palacio, II-475.

*Cobles fetes en laor del gloriós Sent Jordi.* Ex collectione Ms. carminum auctoris valentini s. xv excerpta. 1902. Barcelona, Tip. L'Avenç. Citem segons la còpia existent ap. Ribelles Bibliogr. Val. I, 31. (Notícia del DCVB)

Sermó de Vicent Ferrer «Beatus qui inventus est sine macula».

Pere Miquel Carbonell, *Extractes sobre sant Jordi*, 1517 (Barcelona, ACA, Cancelleria. Reg. 1529/I).

**Observacions**

D'Alòs publica el manuscrit de la Biblioteca reial de Madrid i el de la Biblioteca de Catalunya. Es tracta d'un relat independent del que apareix al *Flos sanctorum.*

**Bibliografia**

D' Alòs-Moner, Ramon, *Sant Jordi. Patró de Catalunya*, Barcelona, Barcino, 1926.

Renedo Puig, Xavier, «Ciutat de Mallorca, 31 de desembre de 1229: Sant Silvestre, Sant Jordi i Jaume I», *Caplletra*, 43 (tardor de 2007), pp. 177-198.

Sayrach i Fatjó dels Xiprers, Narcís, *El patró Sant Jordi: història, llegenda, art*, Barcelona, Departament de Presidència, 1996.

23) *Sant Josafat (*^, perduda, F. Alegre)*

Francesc Alegre, *La vida de sant Josafat*, impresa el 1494. Obra perduda, que apareixia al registre d'obres d'Hernando Colom a la Biblioteca Colombina.

**Observacions**

Com diu Miquel i Planas, Menéndez Pelayo relaciona aquesta obra amb la novel·la mística de *Barlaam y Josafat*, traduïda al català en el segle xv per Francesc Alegre, que sembla perduda i que es trobava, segons el registre d'Hernando Colom, a la Biblioteca Colombina.

Rubió recull també la *Vida de sant Josaphat* de Francesc Alegre, que podria tenir alguna relació amb la història de Barlaam, de la qual sembla que el rei Martí ja tenia una versió en llengua vulgar el 1402.

*24) Sant Josep (^, Carbonell, L)*

Joan Carbonell, *Història de Joseph fill d'Ely*, 1502, València, C. Cofman, 1502 (BUV, CF/4).

**Manuscrits i edicions en altres llengües.**

En francés hi ha tres edicions, una de 1543, una sense data coneguda i una altra de 1507.

**Observacions**

Rubió (HLC, I, p. 396) explica que estimulada per la lectura de la història de Josep, fill de Jacob, una dama valenciana va demanar al mestre en teologia

Joan Carbonell que li escrivís la vida de sant Josep. Es va imprimir a València el 1502, i el seu pròleg diu que l'autor va tenir presents moltes escriptures de doctors excel·lents. El mateix Carbonell, de qui no se'n sap res, va publicar a València el 1520 la traducció del llibre *De la venguda de l'antrichrist e e de les coses que se han de seguir, ab una reprobació de la secta Mahomètica,* de fra Joan Alamany.

**Bibliografia**

PUIG, Armand, *Evangelis Apòcrifs,* Barcelona, Proa, 2008.

25) ***Sant Julià abat (*, L)***

*Vida de sant Julià*

Ms. BUB, 10.

**Observacions**

*Vida del gloriós martre sent Julià,* es troba en el manuscrit de les ordinacions de la confraria de mercers o botiguers de la ciutat de Barcelona, fet el 1462. Publicat per Marià Aguiló al *Recull d'eximplis, gestes e faules e altres llegendes ordenades per ABC,* «Biblioteca catalana», 1881, com a afegitó al segon volum.

26) ***Sant Julià (*, Anyes)***

Joan Baptista Anyes, *La vida de sant Julià abat y martyr: y de santa Basilyssa verge d'aquell sposa abadessa de mil santes donzelles (...),* València, Joan Jofre, c. 1528. (València, Biblioteca Serrano Morales, Sig. A-8/231).

*Officium nocturnum diunumque cum missa divi martyris Juliani et Basilisse eius coniugis et matris multarum virginum,* s.l. ¿Valencia?, s.i., 1528?. (València, Serrano Morales, Valencia, Inv. 3630, Sig. A-8/231-2).

27) ***Sant Llàtzer (^)***

*Vida de Llàtzer i de les seves germanes santa Marta i santa Maria Magdalena; Història de sant Llàtzer; Actes de Llàtzer.*

Ms. BC, 77.

Ms. BC, 6-III-26.

Ms. BUB, 559.

Ms. El Escorial, L II.12.

Ms. Florència Biblioteca Medicea Laurenziana, Rediano 149 (segona part).

Ms. Madrid, Biblioteca del Museo Lázaro Galdiano, Inv. 15668.

Barcelona, 1493, (BC, 6.III, 26) (Gamaliel).

Barcelona, 1502, Joan Luschner (Ripoll, R.25).

Barcelona, 1510, Carles Amorós, (Madrid).

**Bibliografia**

ARMENGOL VALENZUELA, Pedro (ed.), *Obras de san Pedro Pascual, mártir, obispo de Jaén y religioso de la Merced, en su lengua original, con la traducción latina y algunas anotaciones,* Roma, 1905-1908, [Vol] 1, pp. 1-21.

*Inventari dels libres de la senyora donna María, reina de les Sicilies e de Aragó,* (1872), p. 2 [Item] 2.

IZQUIERDO, Josep «'Emperò piadosament se creu per los feels': la tradició occitano-catalana medieval de l'apòcrif Evangelium Nicodemi», *Intel·lectuals i escriptors de l'Edat Mitjana*, Barcelona, Curial, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994, pp. 17-48.

RIERA I SANS, Jaume «La invenció literària de sant Pere Pasqual», *Caplletra*, 1, 1986, pp. 48-50.

28) ***Sant Lluís confessor (*, E)***

Vida de sant Lluís, confessor

Ms. Escorial, M.II.3.

**Bibliografia**

BRUNEL, Geneviève. «"Vida de sant Francesc". Versions en langue d'oc et en catalan de la *Legenda aurea*», *Revue d'Histoire des Textes*, 6, 1976, pp. 219-265.

29) ***Santa Magdalena (*^, Gassull, Corella, L)***

Jaume Gassull, *Vida de santa Magdalena en cobles*, València, 1505 (BNM, R-3676), (en vers).

Ms. BUV, 728, Joan Roís de Corella, *Història de la gloriosa santa Magdalena. Cançoner sagrat de Vides de sants.*

Es conserven sobre la Magdalena, així mateix, algunes oracions, sermons anònims i tres sermons de Vicent Ferrer. Cal veure, també la vida de sant Llàtzer.

**Manuscrits i edicions en altres llengües.**

Castellà: MS Escorial; Ambrosio Montesino, Romance de la Magdalena, The British Library; *Vida de santa Maria Magdalena*, 1514, Burgos, Fadrique de Basilea; *Historia de la bendita Magdalena sacada largamente de los evangelios*, Toledo, Arnao Guillén de Brocar, 1521; *Vida de santa María Magdalena*, Medina del Campo, s. i. 1534; *Vida en coplas*, Medina del campo, s.n. 1534; *Aquí comieçan las coplas de la Magdalena...*, Valladolid, s.n., 1590; *Coplas de Magdalena*, sense autor, lloc, ni data. També apareix en alguns textos d'Eximenis traduïts al castellà i en una nadala de Juan del Encina.

Portugués: Algunes oracions.

**Observacions**

La *Cantinela de santa Maria Magdalena* (BNP, ms 1058, f. 176R-v.,) que s'ha considerat tant un text provençal com català, és una de les composicions en vers més antiga.

Segons Rubió, la llegenda de santa Magdalena, relacionada amb la de sant Llàtzer de Marsella del Gamaliel, va tenir el seu centre en terres de Provença, on fou descobert el seu cos a finals del XIII. El poema provençal compost de resultes de l'esdeveniment no sembla tenir relació amb la vida de la santa escrita per Corella. Com que la casa d'Anjou es va distingir per la devoció a la santa, sorprendria que al segle XIV no hi hagés versions catalanes de la història, car Muntaner en parla i la reina Blanca va llegar a Santes Creus la llengua de santa Maria Magdalena. Miquel i Planas creu que Gassull es va inspirar en esta obra per a la seua vida en cobles.

**Bibliografia**

CANTAVELLA, Rosanna, «Medieval Catalan Mary Magdalen Narratives», *Saints and their Authors: Studies in Medieval Hispanic Hagiography in Honor of John K. Walsh*, Madison, The Hispanic Seminary of Medieval Studies, 1990, pp. 27-36.

CHABANEAU, Camille, *Sainte Marie Madeleine dans la literature provençale*, Paris, Maisonneuve frères et C. Leclerc, 1887.

LOPES FRAZÃO DA SILVA , Andréia Cristina (Coord.), *Hagiografia e história*, I Rio de Janeiro 2009. [<http://www.ifcs.ufrj.br/~frazao/hh1.pdf>]

MIQUEL I PLANAS, Ramon (ed.), *Obres de J. Roiç de Corella*, Barcelona, 1913.

PIERA, Montserrat, «Mary Magdalene's Iconographical Redemption in Isabel de Villena's *Vita Christi* and the *Speculum Animae*», *Catalan Review*, XX, 2006, pp. 313-328.

PINTO-MATHIEU, Elisabeth, *Marie-Madeleine dans la littérature du Moyen Âge*, Paris, Beauchesne, 1997.

PUCHE, Carmen, «La vida de María Magdalena en la *Legenda avrea* de Iacobvs de Voragine y en *Vides de sants roselloneses*: un análisis comparativo», *Revista de Filología Románica*, en premsa.

SPAGGIARI, Barbara (ed.), «La poesia religiosa anonima catalana o occitanica», *Annali della Scuola Normale Superiore di Pisa*, 1977, vol. I, pp. 117-350.

30) ***Santa Margarida (^, L)***

*Vida de Santa Margarida*

Ms. ACA (Sant Cugat, 83, f. 59-71v, s. XV).

*Vida de santa margarida rimada.*

Ms. Madrid, Marqués de Castrillo. (segle XIII-XIV).

Ms. Arxiu de la catedral de Barcelona (Cod. 178, Fragments de còdexs 1, núm. 6), (finals del XIV o inici del XV).

Ms. Arxiu General del Regne de Mallorca, 1105.

*Cançoner sagrat de vides de sants.*

Sermó de Vicent Ferrer «Inventa una margarita preciosa, abiit».

**Manuscrits i edicions en altres llengües**

Castellà: Edicions de 1514, Burgos, Fadrique de Basilea; 1521, Toledo, Arnao Guillén de Brocar; 1534, Medina del Campo.

Francés: Hem comptat almenys 59 edicions en el segle XVI.

Portugués: Diferents oracions.

**Observacions**

La llegenda de santa Margarida era molt popular en francès i en provençal. N'hi ha una versió en prosa del segle XV i una altra en vers, anterior. Vicent Ferrer reflecteix en el seus sermons com li agradava al poble sentir la vida de la santa.

**Bibliografia**

CASTAÑEDA, Vicente, «Por su amor a los libros... (cuento para bibliófilos)», *Boletín de la Real Academia de la Historia*, XCIII, 1928, pp. 405-419.

CERDÀ SUBIRACHS, Jordi, «La leyenda de santa Margarita de Antioquía en Cataluña», *Medioevo y Literatura. Actas del v Congreso de la Asociación Hispánica de Literatura Medieval. Granada, 1993* (ed. de Juan Paredes), Granada, Universidad de Granada, vol. II, 1995, pp. 23-32.
FRANK, István «La vie catalane de sainte Marguerite du manuscrit de Barcelone», *Estudis Romànics*, II, 1949-1950, pp. 93-106.
JEANROY, Alfred, «Vie provençale de sainte Marguerite d'après les manuscrits de Toulouse et de Madrid», *Annales du Midi*, XI, 1899, pp. 17-55.

31) ***Santa Maria Egipcíaca (E, L,*)***
*Vida de santa Maria Egipcíaca*
Ms. Escorial, M.II.3.
*Cançoner sagrat de vides de sants.*
**Manuscrits i edicions en altres llengües**
Castellà: Es conserven set manuscrits amb vides de Maria Egipcíaca, cinc a la biblioteca de l'Escorial i un a la BNM.
Portugués: Dos manuscrits a la Biblioteca Nacional de Portugal.
**Bibliografia**

ALVAR, Manuel (ed.), *Vida de Santa María Egipciaca. Estudios. Vocabulario. Edición de los textos*, 2 vols., Madrid, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1970-1972.
WALKER, Roger, M. (ed.), *Estoria de Santa María Egipciaca*, Exeter, University of Exeter («Exeter Hispanic Texts»), 1972.

32) ***Santa Marina (E, L, *)***
Vida de santa Marina
Ms. Escorial, M.II.3.

33) ***Sant Nicolau (L)***
*Oració a sant Nicolau,* Ms. BC, 1421.
*Cobles de sant Nicolau,* Ms. BC, 93.
Goigs de sant Nicolau de Tolenti, Barcelona, BC, 1191.
Sermó de Vicent Ferrer «In diebus suis placuit Deo», perdut.
**Bibliografia**

*Cobles de sant Nicolau «'Sant Nicolau, mans e suau'»*, a cura de Gemma Avenoza, RIALC. [Text electrònic a Internet.]
GRAPÍ, Orland, Edith de La Marnierre, «Al marge dels cançoners (1): Alguns textos poètics catalans inèdits o poc coneguts», *Canzonieri iberici*, 1, 2001, pp. 219-265.
ORAZI, Veronica, «L'inedita *Invencio del cors de sent Antoni abat*, racconto devoto catalano del XIV sec.», *Medioevo e Rinascimento*, VIII, V, 1994, pp. 63-99.

34) ***Sant Onofre (*^)***

*La Vida de sant Onofre*

Ms. BC, 13.

Ms. València, Convent de sant Onofre.

Ms. BUV, Bh CF/3 (1).

1499, València, C. Cofman, (BUB, CF 32).

1502?, València , Jorge Costilla, (BUV, CF 31).

*Oració de sant Onofre*

Ms. BNM, 9562

Miquel Ortigues, *El Plant de la Verge Maria ab les dolors e lahors de aquella, e la visitació de sancta Elizabeth. E altres hobres fetes en lahor del sagrament de altar; e de Joachim e sancta Anna; e de sant Miquel; e de sant Onofre, e lo Credo in Deum; ab una protestatió; la Ave Maria; lo Pater noster ; e la Salve Regina. Ab les histories corresponents*, Barcelona, Joan Rosembach, 1528, (Biblioteca Colombina de Sevilla).

**Manuscrits i edicions en altres llengües**

Portugués: Un manuscrit a la Biblioteca Nacional de Portugal.

**Observacions**

Miquel i Planas recull que es conserva en un còdex català del segle XIV, a la biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans, fons Aguiló, i en una edició feta a València vora 1510, que no ha vist.

Rubió esmenta que la vida de sant Onofre rei de Pèrsia té molta devoció a Nàpols, Sicília, Barcelona i València; que es conserva al manuscrit 13 de la Biblioteca de Catalunya i a dues edicions valencianes; amb estudis de Bohigas i Balaguer. Les versions del manuscrit conservat a BC i a València presenten versions diferents.

Wilkinson recull les dues edicions següents: *La vida de sancto Honofre*, València, s. n., edició recollida per Norton, i de la qual no se'n coneixen exemplars en l'actualitat; *La vida de sanct Onofre*, València, Joan Jofre, 1510, amb un exemplar a la BUV.

**Bibliografia**

BARNIOL, Montserrat, «El culto a san Onofre en Cataluña durante los siglos XIV y XV», *El culto a los santos: cofradías, devoción, fiestas y arte*, San Lorenzo del Escorial, Ediciones Escurialenses, 2008, pp. 177-190.

BARNIOL, Montserrat, «El culte a sant Onofre a Catalunya en època gòtica i la seva traducció plàstica», tesi doctoral dirigida per la Dra. Anna Orriols i Alsina, setembre de 2006.

GARCIA SEMPERE, Marinela & Antoni Mas Miralles, «El Plant de la Verge Maria de Miquel Ortigues (segle XVI). Consideracions sobre la difusió i la llengua del text», *Cultura catalana*, en premsa.

LLOMPART, Gabriel, «San Onofre, eremita, en el Medievo mallorquín», *Estudios Lulianos*, vol. VII, 1963, pp. 203-208.

PASTOR BRIONES, Vicent, «La Vita aspera de Sant Onofre: anàlisi i edició» (en premsa).

35) ***Sant Pau (L, Bernardí de Vallmanya)***

Bernardí de Vallmanya (trad.), *La reuelació del benauenturat apostol sanct Pau*, València, 1495 (París, Biblioteca Nacional, François Mitterand, Res. D. 9598)

*Cançoner sagrat de vides de sants.*

Misses de sant Pau

Ms. BUV, 216.

**Manuscrits i edicions en altres llengües**

Castellà: *Revelación de Sant Pablo*, 1494, (Londres, The British Library, IA.52371).

Portugués: *Paixão de São Pedro e de São Paulo*, conservat en dos manuscrits, i una oració.

Francés: Quatre edicions del segle XVI, la primera diu només «sant Paul», les altres tres diuen «sant Paul aprostre».

**Observacions**

Berger (1987: 377) troba un document on es veu que aquesta edició es venia molt barata, probablement perquè els llibres religiosos es consideraven necessaris. Tanmateix, altres llibres eren molt cars. Sembla que es tracta d'una traducció del text castellà.

**Bibliografia**

AGUILÓ Y FUSTER, Plácido, *Apuntes bibliográficos acerca de cuatro incunables españoles desconocidos*, Impremta de Fidel Giró, Barcelona, 1888.

ALMINYANA I VALLÉS, Josep, *La narrativa valenciana fins al sigle d'or*, II, València, Generalitat Valenciana / Consell Valencià de Cultura, 1989, pp. 269-311.

FRADEJAS LEBRERO, José (ed.), «La visión de san Pablo», *Revista de Filología Española*, 73, 1993, pp. 391-397.

WITTLIN, Curt, «La valenciana prosa del traductor Bernardí Vallmanya», *Miscel·lània Joan Fuster. Estudis de Llengua i Literatura*, 1, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 125-151.

36) ***Sant Pau ermità (L)***

Ms. València, BUV, 216 (f. 107Rb-va, i f. 108Ra-vb).

**Bibliografia**

*Vita S. Pauli primi heremitae*, de Sant Jeroni. Versió catalana del segle XIV, publicada per Dom Columba M. Batlle en *Analecta Montserratensia*, IX, 1962, pp. 313-321, amb un estudi preliminar i un glossari.

37) ***Santa Paula (*^, L)***

*Vida de santa Paula*

Ms. Escorial M-II-3.

Ms. BC, 13.

Ms. Saragossa, Biblioteca capitular, 1292.

*Epístola de sant Jeroni a santa Eustoqui filla de santa Paula*

Ms. Tarragona, Biblioteca Pública Santes Creus, 49.

**Manuscrits i edicions en altres llengües.**

Castellà: *Historia nueva de s. Hieronymo con el libro de su transito et la hystoria de su translacion con la vida de s. Paula,* Zaragoza, Pedro Bernuz, 1546.

Portugués: un manuscrit a Vila Viçosa, Biblioteca da Casa de Bragança, 36.

**Observacions**

La *Vida de santa Paula* apareix en els còdex conservats amb la vida de sant Onofre o també amb la de sant Jeroni. Com indica Miquel i Planas, és una traducció de la vida llatina de la santa escrita per sant Jeroni. Esmenta el manuscrit amb la vida de sant Onofre i santa Paula i també el de l'Escorial, que ell publica com *Llegendes de l'altra vida* dins «Biblioteca Catalana», en la qual hi ha, a més: *Vida de Teòfil, Vida de santa Eufrosina, Vida de santa Marina, Vida de santa Maria Egipcíaca, Vida de sant Lluís, confessor, Vida de sant Cristòfol, Vida de sant Francesc.* Rubió esmenta els manuscrits de la Biblioteca de Catalunya i el de l'Escorial. El manuscrit de Saragossa està compost bàsicament de textos mèdics i la vida de santa Paula hi ocupa només unes pàgines.

38) ***Sant Ponç***

Vegeu Abdó i Senén.

39) ***Sant Segimon (*)***

Miquel i Planas esmenta la *Vida de sant Segimon, rei de Borgonya,* segons la notícia que dóna Aguiló en el pròleg al *Recull de eximplis,* però de la qual ell només coneix edicions del segle XIX. Aquest sant només l'hem documentat fins ara en el manuscrit de la *LA* conservat a VIC (c.174 L Vi) entre els sants extravagants o afegits al relat inicial de Voragine.

40) ***Teòfil (*, E)***

*Vida de Teòfil*

Ms. Escorial, M.II.3

41) ***Sant Vicent Ferrer (*^, Peres, L)***

Miquel Peres, *Vida de sant Vicent Ferrer,* València, Joan Jofre, 1510 (BUV, Bh CF/4 (21)

*Llaors del gloriós i benaventurat sant Vicent Ferrer,* València, 1546 (BC, 6-VI-39)

**Manuscrits i edicions en altres llengües.**

Castellà: Íñigo López de Mendoza, *Canonización de los bienaventurados santos maestre Vicente Ferrer, predicador, y maestre Pedro de Villacrecres, fraile menor,* conservat en tres manuscrits.

Tenim notícia de quatre edicions, de les quals només es conserven exemplars de la de 1575. Antist, Fr. Vicente Justiniano, *Vida de san Vicente Ferrer,* Valencia, Pedro de Huete, 1571; Antist, Fr. Vicente Justiniano, *La vida y la historia del Apostolico Predicador San vicente Ferrer Valenciano, de la orden del Sancto Domingo,* Valencia, Pedro de Huete, 1575; Antist, Fr. Vicente Justiniano, *Vida de san Vicen-*

*te Ferrer*, Valencia, Pedro de Huete, 1582; Peres, Miquel, *La vida de san Vicente Ferrer*, Valencia, Herederos de Juan Navarro, 1589.

**Observacions**

Segons Rubió la traducció de Peres de la *Vida de sant Vicent Ferrer* procedeix d'una vida llatina, desconeguda encara per ell. S'imprimeix a València el 1510, dedicada a la muller de Pere Dalpont, regent de la cancelleria del rei. No és una biografia sinó un elogi de les seues virtuts i un record d'allò que la tradició havia recollit de les seues devocions, les seues profecies i els seus miracles, així com dels exemples de la seua santa mort. Afegeix que la versió de Peres es va traduir al castellà per un anònim i es va imprimir a València el 1589. Se'n conserva un exemplar a la Biblioteca de Catalunya.

MARINELA GARCIA SEMPERE
*Universitat d'Alacant*

## REFRÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ARMANGUÉ I HERRERO, Joan (2001), *Estudis sobre la literatura catalana a Sardenya*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

AVENOZA VERA, Gemma & Marinela Garcia Sempere (2012), «Santos y santas en la tradición escrita catalana medieval», *De lo humano y lo divino en la literatura medieval: santos, ángeles y demonios, Granada*, Universidad de Granada, pp. 47-60.

AGUILÓ, Marià (1881), *Recull de eximplis e miracles, gestes e faules e altres llegendes...*, Barcelona, Llibreria Àlvar Verdaguer.

AGUILÓ, Marià (1923-1927), *Catálogo de obras en lengua catalana impresas desde 1474 hasta 1860*, Madrid.

ARLIMA: *Archives de littérature du moyen âge*. [<http://www.arlima.net/il/ARLIMA>, consulta: febrer de 2012.]

ARAGÜÉS ALDAZ, José (2004), «Tendencias y realizaciones en el campo de la hagiografía en España», *Memoria Ecclesia*, XXIV, pp. 441-560.

BERGER, Philippe (1987), *Libro y lectura en la Valencia del Renacimiento*, 2 volums, Edicions Alfons el Magnànim.

BETA = *Bibliografia Española de Textos Antiguos*, University of California. [<http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/beta_en.html>, consulta: febrer de 2012.]

BITAGAP: *Bibliografia de Textos Antigos Galegos e Portugueses*, University of California. [<http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/bitagap_en.html>, consulta: febrer de 2012.]

BITECA: *Bibliografia de Textos Antics Catalans, Valencians i Balears*, University of California. [<http://sunsite.berkeley.edu/Philobiblon/proleg.html>, consulta: febrer de 2012.]

CABRÉ, Lluís & Montserrat FERRER (eds.), *Cens de traduccions del català medieval fins 1500*. [<http://www.translatdb.narpan.net/census.html>, consulta: març de 2012.].

CANET, José Luis, «Hagiografia valenciana (1470-1600)», *Les cahiers de Framespa*, Centre National de la Recherche Scientifique. [<http://www.univ-tlse2.fr/framespa/articles/articles_fiche.php?id=3A>, consulta: febrer de 2012.]

*Catálogo colectivo del patrimonio bibliográfico español*. [<http://www.mcu.es/bibliotecas/MC/CCPB/index.html>, consulta: febrer de 2012.]

CEHC: *Coordinación de la edición de hagiografía castellana*. [<http://www.uniovi.es/CEHC/entrada.htm>, consulta: febrer de 2012.]

*Cançoner Sagrat* (1912): *Cançoner Sagrat de Vides de sants, (segle xv)*, publicat per R. Foulché-Delbosch i J. Massó i Torrents, Barcelona, Societat Catalana de Bibliòfils.

COURCELLES, Dominique de (1999), «Espagne de 1450 à 1550», *Hagiographies*, I, pp. 155-188.

*DCVB* (1930-1962), Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, 10 volums, Palma de Mallorca, Moll.

*English short little catalogue*. [<http//estc.bl.uk.>, consulta: febrer de 2012.]

GARCIA SEMPERE, Marinela (2010), «Vides exemplars en la literatura catalana medieval», *Actes del Quinzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 95-104.

HERNÁNDEZ AMEZ, Vanesa (2009), *Censo bibliográfico de la hagiografía medieval castellana*, dins *Coordinación de la edición de hagiografía castellana, CEHC*. [<http://www.uniovi.es/CEHC/entrada.htm>, consulta: febrer de 2012.]

MIQUEL I PLANAS, Ramon (1911-14), «Estudi històrich y crítich sobre la antiga novela catalana pera servir d'introducció al novelari català dels segles XIV a XVIII», *Bibliofilia. Recull d'estudis, Observacions, comentaris y notícies sobre llibres en general y sobre qüestions de llengua y literatura catalanes en particular*, I, Barcelona, pp. 209-249. [Es tracta de la introducció al seu *Estudi històrich y crítich sobre la antiga novela catalana pera servir d'introducció al novelari català dels segles XIV a XVIII* (1874-1950).]

MIQUEL I PLANAS, Ramon (1914), *Llegendes de l'altra vida: Viatges del Cavaller Owein y de Ramón de Perellós al purgatori de Sant Patrici; Visions de Tundal y de Tricthelm; Aparició de l'esperit de G. de Corvo; Viatge d'en Pere Portes a l'Infern. Testes antics publicats per R. Miquel y Planas*, Barcelona, «Biblioteca catalana».

*Producción Imprenta Valencia s. XVI*, base de dades dins Parnaseo. [<http://parnaseo.uv.es/Bases.htm>, consulta: febrer de 2012.]

PETTEGREE, Andrew, Malcolm WALSBY and Alexander WILKINSON, eds. (2007), *French Vernacular Books (FB): Books Published in the French Language before 1601*. 2 vols., Brill, Leiden.

RUBIÓ I BALAGUER, Jordi (1984), *Història de la literatura catalana*, 3 volums, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat («Biblioteca 'Abat Oliba'», 40).

WILKINSON, Alexander (2010), *Iberian Books (IB) - Libros ibéricos. Books Published in Spanish or Portuguese or on the Iberian Peninsula before 1601. Libros publicados en español o portugués o en la Península Ibérica antes de 1601*, Leiden, Brill.